

MINISTERSTWO
RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
Departament Ubezpieczeń Społecznych

DUS-I.055.1.2022.RM

Warszawa, dnia 12 maja 2022 r.

Dotyczy: odpowiedź na petycję

Szanowna Pani

Działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), w związku z petycją dotyczącą m. in. rozwiązań w systemie ubezpieczeń społecznych, Departament Ubezpieczeń Społecznych prosi o przyjęcie wyjaśnień pozostających w zakresie działania Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

W nowym systemie emerytalnym prawo do emerytury uzależnione zostało od osiągnięcia określonego przepisami ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wieku emerytalnego, a wysokość emerytury obliczana jest poprzez podzielenie zgromadzonego na indywidualnym koncie ubezpieczonego kapitału przez przewidywane dalsze trwanie życia dla wieku ubezpieczonego w momencie przejścia na emeryturę.

W konsekwencji wysokość przyszłej emerytury uzależniona jest bezpośrednio od historii ubezpieczenia danej osoby, a konkretnie od otrzymywanego w trakcie życia zawodowego wynagrodzenia i wysokości odprowadzonych od tego wynagrodzenia składek na ubezpieczenie emerytalne, od długości ich opłacania, a także od wieku, w jakim ubezpieczony przechodzi na emeryturę.

Im bardziej ubezpieczony partycypował w tworzeniu dochodów FUS, w tym większym stopniu ma on prawo z nich korzystać w postaci emerytury lub renty. Pozwala to na zachowanie adekwatności świadczeń w stosunku do odprowadzanych składek.

Należy podkreślić, że ustawowy wiek przejścia na emeryturę jest prawem, a nie obowiązkiem, i to przede wszystkim od ubezpieczonego zależy w jakim wieku przejdzie na emeryturę. Dodania wymaga, że każdy rok dłuższej pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego to wyższa emerytura. Dla przykładu osoba zarabiająca minimalne wynagrodzenie w 2022 r. (3010 zł) opłacając składki na ubezpieczenie emerytalne (19,52% - pracownika i pracodawcy łącznie) zwiększy swój kapitał składkowy w ciągu 12 miesięcy o 7050,62 zł.

Departament uprzejmie informuje, że rząd nieustannie podejmuje działania ukierunkowane na poprawę sytuacji finansowej emerytów i rencistów, w tym w szczególności świadczeniobiorców pobierających niskie emerytury i renty. Służą temu m. in.

działania w zakresie waloryzacji świadczeń, wypłaty dodatkowych świadczeń pieniężnych czy zmniejszenia obciążeń podatkowych.

Odnosząc się do podniesionej w petycji „odpowiedniej” waloryzacji świadczeń Departament informuje, że waloryzacja jest jednym z głównych zadań realizowanych w ramach polityki społecznej państwa. Stanowi ona element konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego, wyrażonego w art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, co oznacza konieczność istnienia mechanizmu utrzymywania wszystkich świadczeń na poziomie ich realnej wartości.

Z ekonomicznego punktu widzenia waloryzacja jest wynikiem spadku siły nabywczej pieniądza spowodowanym głównie przez inflację i ma na celu urealnienie wartości wypłacanych świadczeń w odniesieniu do wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych, dostosowując - w sposób ciągły - wartość wypłacanych świadczeń do zmian cen. Jednocześnie w sytuacji trwałego wzrostu gospodarczego uzasadnione jest zwiększanie wskaźnika waloryzacji o część realnego wzrostu wynagrodzeń.

Należy podkreślić, że sprawa waloryzacji świadczeń jest jedną z bardziej drażliwych i szeroko komentowanych kwestii, co wynika z niemożności zaspokojenia oczekiwań wszystkich świadczeniobiorców zgłaszających w tej mierze szereg, często wzajemnie wykluczających się wniosków.

Obecnie obowiązujące zasady waloryzacji świadczeń określa ustawa o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którą waloryzacja przeprowadzana jest przy zastosowaniu procentowego wskaźnika waloryzacji, który odpowiada średniorocznemu wskaźnikowi cen towarów i usług konsumpcyjnych w poprzednim roku kalendarzowym zwiększonemu o co najmniej 20% realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim roku kalendarzowym. Zwiększenie wskaźnika waloryzacji o co najmniej 20% realnego wzrostu płac jest corocznie przedmiotem negocjacji w ramach Rady Dialogu Społecznego, przeprowadzanych w czerwcu.

Obowiązujący mechanizm waloryzacji, odzwierciedlający wzrost kosztów utrzymania, zapewnia zatem zachowanie realnej wartości wszystkich świadczeń, a także decyduje o udziale populacji osób już nieaktywnych zawodowo we wzroście gospodarczym, a tym samym wzroście poziomu życia całego społeczeństwa.

W przypadku grupy społecznej jaką są renciści i emeryci, w kontekście podwyższania świadczeń, rząd zawsze reaguje adekwatnie do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Na przestrzeni ostatnich lat były wprowadzane zmiany w zasadach waloryzacji. Wciąż są poszukiwane optymalne w danym czasie mechanizmy waloryzacji, uwzględniające z jednej strony potrzeby socjalne świadczeniobiorców, a z drugiej bieżącą sytuację gospodarczą, stan budżetu państwa i finansów ubezpieczeń społecznych.

Dla przykładu, zarówno w 2019 r., jak i w 2020 r. przeprowadzona została procentowo-kwotowa waloryzacja świadczeń emerytalno-rentowych. W ramach waloryzacji, co do zasady, świadczenia emerytalno-rentowe wzrosły o wskaźnik waloryzacji, nie mniej niż o 70 zł. Spowodowało to, że świadczenia najniższe wzrosły w stopniu wyższym, niż gdyby została przeprowadzona waloryzacja procentowa.

Z kolei w 2022 r., wynikający z wyliczeń wskaźnik waloryzacji emerytur i rent, oparty na opublikowanych przez Prezesa GUS wskaźnikach wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych (105,1%) oraz 20% udziale realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej (103%), kształtujący się na poziomie 105,7%, nie zapewniał odczuwalnej podwyżki, adekwatnej do wzrostu cen podstawowych dóbr i usług.

Dlatego też podjęta została decyzja o procentowej podwyżce świadczeń emerytalno-rentowych, z wyższym wskaźnikiem waloryzacji, tak by wszyscy emeryci i renciści otrzymali 7% wzrost swojego świadczenia.

Realizując skuteczną politykę wsparcia seniorów, chcąc w większym stopniu zabezpieczyć ich sytuację finansową w związku z rosnącymi cenami towarów i usług konsumpcyjnych, Rada Ministrów w dniu 11 lutego 2022 r. przyjęła rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości zwiększenia wskaźnika waloryzacji emerytur i rent w 2022 r., ustalając wysokość przedmiotowego zwiększenia na poziomie 63,33% realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w 2021 r. (wcześniej był to poziom 20%). W związku z powyższym, wskaźnik waloryzacji emerytur i rent w 2022 r. wyniósł 107,0%. Wskaźnikiem tym, od dnia 1 marca, zostały podwyższone wszystkie świadczenia emerytalno-rentowe.

Przechodząc do podniesionej w petycji wypłaty tzw. 13 i 14 emerytury należy zauważyć, że dodatkowe roczne świadczenia pieniężne nie są ani emeryturą, ani rentą. Nie są uzależnione od składek na ubezpieczenia społeczne. Są to świadczenia pozaubezpieczeniowe, mające charakter socjalny. Wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych i Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego finansowane są ze środków pozaubezpieczeniowego Funduszu Solidarnościowego.

Celem dodatkowych świadczeń pieniężnych jest pomoc emerytom i rencistom, szczególnie tym znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej. Wsparcie najuboższych świadczeniobiorców jest jednym z głównych zadań realizowanych przez rząd w ramach polityki społecznej państwa.

W aspekcie pomocy świadczeniobiorcom należy nadmienić, że od 2022 r. szczególne znaczenie dla emerytów i rencistów powinny mieć zmiany wprowadzone programem Polski Ład (będącym we właściwości Ministerstwa Finansów), wpływające na wysokość pobieranego lub przyszłego świadczenia emerytalno-rentowego, takie jak np.:

- podniesienie kwoty wolnej od podatku do 30 000 zł, co oznacza dla emerytów i rencistów pobierających świadczenia do 2500 zł miesięcznie, emeryturę lub rentę wolną od podatku dochodowego od osób fizycznych. Emeryci i renciści o wyższych świadczeniach zapłacą podatek tylko od kwoty przekraczającej 2500 zł,
- PIT-0 dla Seniora - instrument zachęcający do kontynuacji pracy po osiągnięciu wieku emerytalnego.

Także w ramach reformy systemu podatkowego, od 1 lipca 2022 r. nastąpi zmniejszenie podatku dochodowego z 17% do 12% (projekt ustawy zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw).

W kontekście podniesionej kwestii zwiększania wysokości świadczeń uzależnionej od zgromadzonego przez ubezpieczonego kapitału, należy podkreślić podejmowane

w ostatnich latach działania wspierające m.in. politykę prorodzinną oraz rozwój usług opiekuńczych. Wśród najważniejszych należy wskazać zaliczenie przy ustalaniu kapitału początkowego okresu urlopu wychowawczego oraz pozostałych okresów sprawowania opieki nad małym dzieckiem, jako okresu składkowego czy objęcie ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi lub odpowiednio emerytalnym osób sprawujących osobistą opieką nad dziećmi.

Odnosnie podniesionego w petycji problemu „pracy na czarno” Departament informuje, że jest to zjawisko niepokojące i ogólnie znane. Występuje ono w szerszym lub węższym zakresie we wszystkich krajach. Niemniej jednak, pomijając aspekt nielegalności takiego działania, należy mieć świadomość, że brak opłacania składek na ubezpieczenia społeczne wiąże się z brakiem ochrony ubezpieczeniowej związanej z ryzykiem choroby, macierzyństwa i rodzicielstwa (zasiłki i świadczenia z ubezpieczenia chorobowego), niepełnosprawności (renty z tytułu niezdolności do pracy), z powodu podeszłego wieku (emerytury), z powodu utraty jedyne go lub głównego żywiciela rodziny (renty rodzinne). Każde zmniejszenie wysokości składek przekłada się bezpośrednio na obniżenie wysokości świadczeń z ubezpieczeń społecznych samych ubezpieczonych, jak i członków ich rodzin.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku

Eliza Wiśniewska

Zastępca Dyrektora

Departamentu Ubezpieczeń Społecznych

/-podpisano elektronicznie-/